

*Пазюк Анна Юрївна,
студентка 3-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

*Науковий керівник: к.ю.н., професор кафедри цивільного права
Спасова К. І. Національного університету
«Одеська юридична академія»*

НАДАННЯ ПРАВА НА ШЛЮБ ОСОБАМ, ЯКІ НЕ ДОСЯГЛИ ШЛЮБНОГО ВІКУ: ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ

Варто розпочати з визначення поняття шлюбу. За ч.1 ст. 21 Сімейного кодексу України [4], шлюб – це сімейний союз чоловіка та жінки, який зареєстрований у органі державної реєстрації актів цивільного стану. Саме з реєстрацією шлюбу пов'язане виникнення прав та обов'язків подружжя, а також завдяки цій процедурі забезпечується охорона прав та інтересів подружжя, їх дітей, і власне стабільність відносин між ними.

Право на шлюб, відповідно до ч.1 ст. 22 СКУ, мають особи, які досягли шлюбного віку, а саме вісімнадцяти років. Шлюбний вік є однаковим для чоловіків та жінок, хоча до внесення змін до цієї статті Сімейного кодексу він був різним: 17 років – для жінок, 18 років – для чоловіків.

Крім того, право на шлюб мають також особи, які досягли шістнадцятирічного віку. Для цього така особа має звернутися із заявою до місцевого загального суду, де її справа, згідно з ч.3 ст. 293 ЦПК [7], буде розглядатися у порядку окремого провадження, оскільки, по-перше, тут немає спору про право, по-друге, судом створюються умови здійснення особою особистих немайнових чи майнових прав, зокрема шляхом надання права на шлюб.

За ч.2 ст. 34 ЦК України [6], у разі реєстрації шлюбу фізичної особи, яка не досягла вісімнадцяти років, вона набуває повної цивільної дієздатності з моменту реєстрації шлюбу; якщо ж шлюб припиняється до досягнення нею повноліття, повна цивільна дієздатність зберігається. Водночас особа набуває цивільної процесуальної дієздатності відповідно до ч.3 ст. 47 ЦПК. Тобто, фактично, наслідком укладення шлюбу в такому віці є набуття повної цивільної дієздатності та цивільної процесуальної дієздатності, що є незворотнім.

Отже, для надання права на шлюб необхідне рішення суду, причому останній повинен встановити, що укладення шлюбу відповідає інтересам особи.

Наприклад, аналізуючи рішення Вишницького районного суду Чернівецької області у справі № 713/12/19 від 16.01.2019 [3], можна зазначити, що підставою для укладення шлюбу для заявниці є вагітність, проживання у фактичних шлюбних відносинах з батьком дитини та почуття любові та взаємоповаги між ними. Причому 95% справ про надання права на шлюб стосуються вагітності, оскільки батьки хочуть створити для дитини повноцінну сім'ю, спільно її виховувати і водночас це відповідає інтересам їх інтересам та інтересам майбутньої дитини. Крім того, мотивами для укладення шлюбу можуть бути лише наявність кохання та наміру створити сім'ю, заручини.

Що важливо, заперечення батьків (інших законних представників) щодо надання такого права не є підставою для відмови в задоволенні заяви, оскільки у таких справах найважливішим є відповідність інтересам заявника. Зокрема, можна навести в приклад постанову Івано-Франківського апеляційного суду у справі № 343/141/19 від 01 квітня 2019 р. [1], де апеляційну скаргу подала мати неповнолітньої, мотивуючи тим, що донька не хотіла знайомити її зі своїм обранцем, у зв'язку з чим в апелянта виникли сумніви: чи є він тією людиною, з якою дочка зможе в майбутньому відчувати себе захищеною, якою буде її подальша доля. Проте заявниця подала відзив на апеляційну скаргу, де зазначила, що надання дозволу на реєстрацію шлюбу відповідає її з заявником інтересам та необхідний для того, щоб узаконити їх відносини.

До того ж, батько неповнолітньої дав згоду на цей шлюб. Як зазначається в п.2 Постанови Пленуму ВСУ [2], до справи залучаються один або обоє батьків чи інші законні представники, особа, з якою реєструватиметься шлюб, а також інші заінтересовані особи. Мати неповнолітньої в свою чергу звертає увагу на те, що між нею та батьком дитини було розірвано, дочку було залишено на її утримання, а тому батько не мав ні юридичного, ні морального права давати згоду на даний шлюб. Проте суд констатує, що ця думка не заслуговує на увагу, оскільки у ч.2 ст. 141 СК України вказано, що проживання батьків окремо та розірвання шлюбу між ними не впливає на обсяг їх прав та не звільняє від обов'язків щодо дитини.

Незважаючи на це, на мою думку, заперечення батьків, за умови їх належного мотивування, можуть сприяти встановленню дійсних обставин справи і з'ясуванню того, чи справді укладення шлюбу відповідатиме інтересу неповнолітньої чи неповнолітнього. Однак у 99% справ батьки чи інші законні представники не заперечують проти надання права на шлюб, оскільки, швидше за все, це питання вирішується на побутовому рівні шляхом їх спілкування. Відповідно, у більшості випадків у суду немає підстав для відмови у задоволенні заяви.

Варто також звернути увагу на ухвалу Теофіпольського районного суду Хмельницької області про залишення заяви без руху у справі № 685/1027/22 від 04 жовтня 2022 р. [5], де заявниця не зазначила заінтересованою особою того, з ким вона бажає укласти шлюб, його місце проживання та доказів того, що ця особа не перебуває в іншому зареєстрованому шлюбі, що визнається недоліками заяви. Відповідно, для відкриття провадження у справі потрібно вказати у заяві анкетні дані особи, з якою планується реєстрація шлюбу і доказ того, що остання не перебуває в іншому шлюбі. Також, згідно з п.2 вже згаданої Постанови Пленуму ВСУ [2], у резолютивній частині рішення має бути прізвище, ім'я, по-батькові особи, право на шлюб з якою надається судом, та зазначено, що суд надає право на шлюб (а не знижує шлюбний вік).

Таким чином, право на шлюб мають особи при досягненні ними 16-річного віку, за умови, що останні подадуть заяву до суду, де буде визначено, що надання такого права відповідає їх інтересам. Мотивом для укладення шлюбу при цьому є вагітність, фактичні шлюбні відносини, міцні стосунки та почуття кохання та взаємоповаги, заручини. Не призведе до відмови у задоволенні заяви ненадання дозволу батьками (чи усиновлювачами, піклувальником), оскільки головна увага зосереджується саме на інтересі заявника, хоча заперечення можуть братися до уваги задля встановлення дійсних обставин справи. До справи обов'язково мають залучатися законні представники неповнолітньої дитини, якій надається право на шлюб, та власне особа, з якою є намір зареєструвати шлюб, а також інші заінтересовані особи.

На мою думку, інститут надання права на шлюб особам, які не досягли шлюбного віку, має важливе значення, зокрема, зважаючи на те, що більшість справ стосується вагітності неповнолітньої. Це є своєрідним досвідом і надає можливість майбутній дитині зростати

у повноцінній сім'ї та можливість майбутнім батькам об'єднатися заради щастя та добробуту дитини та обох з батьків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова Івано-Франківського апеляційного суду у справі № 343/141/19 від 01 квітня 2019 р. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/80945719>
2. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя. Постанова Пленуму ВСУ від 21 грудня 2007 р. № 11.
3. Рішення Вижицького районного суду Чернівецької області у справі № 713/12/19 від 16 січня 2019 р. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/106586957>
4. Сімейний кодекс України від 10 січня 2002 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21 22. Ст. 135.
5. Ухвала Теофіпольського районного суду Хмельницької області про залишення заяви без руху у справі № 685/1027/22 від 04 жовтня 2022 р. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/106586957>
6. Цивільний кодекс України від 16 січня 2001 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст.356.
7. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст.492.

Паламарчук Олексій Олександрович

студент 2 курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного права Давидова І. В.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СПОРТИВНОГО ПРАВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Спорт -загальнонаціональне явище для України та набуває особливого значення в умовах кризових явищ, з точки зору єднання країни істає вкрай важливим для зміцнення національного престижу шляхом покращення виступу спортсменів на міжнародній арені. Це такий об'єднуючий фактор, що має надзвичайний соціально-позитивний потенціал, спорт є важливим інститутом у контексті подолан-